

Medresetüzzehra'nın Hukuki Zemini ve Şartları

Nuri Çakır

Prof. Dr. Emekli Öğretim Üyesi

Özet

Medresetüzzehra Bediüzzaman Said Nursi'nin özgün eğitim müessesesi ve yöntemi projesidir. Bugün bu projenin tesisi hukuken iki yolla mümkündür. Ya mevcut hukuk düzenine şeklen de olsa uyan bir müessese kurulur ya da önce hukuk düzeni bu projenin uygulanabileceği asgari niteliklere sahip bir yapıya kavuşturulur. Kanaatimizce bu projenin maddi varlık olarak hayata geçirilebilmesi için doğru yöntem, öncelikle, mevcut hukuk düzenini Medresetüzzehra'ya en azında ve bir ölçüde de olsa uygun hale getirmektir. Bu yazıda, öncelikle, Anayasa ve kanunlarla çizilmiş mevcut hukuk düzeninin bu mühim projeye ne ölçüde kapı açtığını ve imkan tanıdığını ve ideale yakın bir Medresetüzzehra için mevzuatın ne yönde değişmesi gerektiğini inceleyeceğiz. Ardından da ideale yakın Medresetüzzehra için bir müfredat denemesi yapacağız.

Anahtar Kelimeler

Medresetüzzehra, Anayasa, Milli Eğitim Temel Kanunu, ideoloji, müfredat

*Bediüzzaman
Osmanlı'nın son
döneminde yaptığı
ve uygulamaya
geçilmesini
kabul ettirdiği
bu eğitim modeli
teklifini Ankara
hükümetine de
yapmıştır.*

Giriş

Medresetüzzehra Bediüzzaman Said Nursî'nin özgün eğitim müessesesi ve yöntemi projesidir. Bediüzzaman sadece Osmanlı döneminde değil, cumhuriyetin ilanından sonra da bu okulun “maddi bir varlık olarak da” ortaya çıkmasını istemiştir.

Bugün için hukuken böyle bir müessesenin tesisi iki yolla olur: Ya mevcut hukuk düzenine şeklen de olsa uyan bir müessese kurulur ya da önce hukuk düzeni bu projenin uygulanabileceği asgari niteliklere sahip bir yarıya kavuşturulur.

Kanaatimizce bu projenin maddi varlık olarak hayata geçirilebilmesi için doğru yöntem, öncelikle, mevcut hukuk düzenini Medresetüzzehra'ya en azında ve bir ölçüde de olsa uygun hale getirmektir.

Bu yazıda, öncelikle, Anayasa ve kanunlarla çizilmiş mevcut hukuk düzeninin bu mühim projeye ne ölçüde kapı açtığını ve imkan tanıdığını ve ideale yakın bir Medresetüzzehra için mevzuatın ne yönde değişmesi gerektiğini inceleyeceğiz. Ardından da ideale yakın Medresetüzzehra için bir müfredat denemesi yapacağız.

1. Medresetüzzehra için hukuki zemin ihtiyacı ve tarihçesi

a. Hukuki zeminin inkılaplarla bozulması

Osmanlı hukuk düzeni Medresetüzzehra'ya mani değildi. Bu projesi ile ilgili olarak Bediüzzaman'ın önüne çıkan engeller idari ya da siyasi değil fiilî engeller niteliğinde idi: 1907 denemesinde fiilî istibdat, 1912 denemesinde de Birinci Dünya Savaşı engel oldu.

Bediüzzaman Osmanlı'nın son döneminde yaptığı ve uygulamaya geçilmesini kabul ettirdiği bu eğitim modeli teklifini Ankara hükümetine de yapmıştır. Ancak Ankara hükümeti rotasını pozitivizmden ve Batılılaşmadan yana çevirince yani kültür, kıyafet, hukuk, ahlak, din, dil ve eğitim devrimi yapınca Medresetüzzehra hukuken de imkansız hale geldi. Bunun üzerine Bediüzzaman'ın da bu projesinin resmî ve kurumsal biçimini erteleyerek farklı bir yöntemle Medresetüzzehra'nın alt yapısını oluşturduğu anlaşılmaktadır.

Bediüzzaman “geçici” olduğunu bildiği bu dönemde bir yandan “bu modelin ders kitabı hükmündedir” dediği Risale-i Nur külliyatını telif etmiş, diğer yandan da Medresetüzzehra'nın çekirdeğini gayri resmi bir surette ve “nur medreseleri” tarzında inşa etmiş ve bu medreselere yine gayri resmi surette “talebe kabul”üne başlamıştır.

“İnkılap kusurları”nın tasfiyesinin başladığı ya da bu tasfiyenin hızlandığı 1950 sonrası dönemde ise Bediüzzaman ülkede geçerli olan modern Batılı tipteki eğitim mevzuatına rağmen teklifini yinelemiştir. Şark Üni-

versitesi adıyla kurulması planlanan devlet üniversitesine sahip çıkararak onu Medresetüzzehra modeline yakınlaştırmaya gayret etmiştir. Şark Üniversitesinin Erzurum'da kuruluşu sebebiyle Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ı, Başbakan Adnan Menderes'i ve Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri'yi tebrik etmiş, desteklemiş, cesaretlendirmiştir.

Hatta bu üniversiteye isim olarak "Atatürk Üniversitesi" adının konulması ile ilgili olarak da rivayete göre "adı başkasının da olsa mânâsı benimdir" şeklinde beyanda bulunmuş, deyim yerindeyse bunu hayra yormuştur.

Üniversitenin ismi ile ilgili bu bilgi, Medresetüzzehra mânâsına uygun olarak kurulacak eğitim kurumunun adıyla ilgili (Münazarat'ta yer verdiği ve kurumun adında mektep değil medrese kelimesinin bulunması gerektiği yolundaki) teklifinde ısrarlı olmadığını gösterebilir. Aynı şekilde bu tutum Bediüzzaman'ın bu projenin tedricî tekamülüne sıcak baktığını da göstermektedir.

b. Hukuki zeminin darbelerle bozulma süreci

Münazarat'ın tarif ettiği manadaki demokrasi geliştirilebilse ve 1950 sonrasındaki demokratikleşme hareketleri devam edebilse idi bu gün gelinen noktada genel olarak eğitim mevzuatı ve üniversite mevzuatı çoktan Medresetüzzehra'ya uygun hale gelmiş olacaktı denilebilir.

Ancak demokratikleşme sürecini karşı devrim olarak gören zihniyet tarafından yapılan darbeler, maddi Medresetüzzehra'ya mani olan eğitim sınırlamalarını modelini daha da tahkim ederek şeklen de olsa günümüze kadar sürdürmüştür.

Nitekim Bediüzzaman'ın 23 Martta vefatından iki ay sonra gelen 27 Mayıs 1960 darbesinin ardından, bir yönden "hukuk devleti" idealine daha uygun sayılan ama öbür taraftan da "Atatürk Devrimleri" (Kemalizm) adıyla doğrudan bir ideoloji emreden ve Tevhid-i Tedrisat Kanununu da devrim kanunlarından biri sayarak ayrıca koruma altına alan 1961 Anayasası ve ona uygun eğitim kanunları yürürlüğe girmiş ve böylece Medresetüzzehra ideali mevzuat açısından daha da zorlaşmıştır.

Ancak Bediüzzaman'ın talebeleri bu idealden vazgeçmemişler, siyaset kendi rayına oturmaya başladıktan sonra Medresetüzzehra rüyasının gerçek olması için gayret etmişlerdir. Bu uğurda "Van Üniversite ve Yüksek Okulları Kurma ve Yaşatma Derneği" adıyla bir dernek kurulmasına bilhassa Kuralkan'lar eliyle öncülük de etmiş oldukları anlaşılmaktadır. Bu çalışmalar kapsamında Erzurum'daki Üniversite'nin bir fakültesinin Van'da kurulması ve ardından o çekirdeğin üniversiteye dönüşmesi fikri benimsenmiş ve sonuçta 1976'da, kurulacak üniversiteye temel teşkil etmek üzere Erzurum'a bağlı bir Fen-Edebiyat Fakültesi dahi kurulmuştur.

Ardından 1982'de Van'da üniversite fikri de gerçekleşmiştir.

*Münazarat'ın
tarif ettiği
manadaki
demokrasi
geliştirilebilse ve
1950 sonrasındaki
demokratikleşme
hareketleri devam
edebilse idi bu gün
gelinen noktada
genel olarak
eğitim mevzuatı
ve üniversite
mevzuatı çoktan
Medresetüzzehra'ya
uygun hale
gelmiş olacaktı
denilebilir.*

Anayasanın ve sistemin ideolojiden uzaklaştırılabilmesi hususunda ülkemizde 1990 sonrasında oldukça büyük hareketlilik yaşanmıştır. Ancak maalesef henüz ciddi bir sonuç alınamamıştır.

Ancak aynı dönemde münafikane bir plan icra edilmiş ve beklentiden bir adım daha uzaklaşmıştır.

Şöyle ki: 1982 yılında Van'da kurulan üniversite bir yönden Medresetüzzehra hedefinin karşılığı gibi görülse de Erzurum'dakine benzer bir isim gasbı burada da yaşanmış ve darbeci General Kenan Evren ve ekibi tarafından üniversitenin adı, M. Kemal'in doğumunun yüzüncü yılına atfen "Yüzüncü Yıl Üniversitesi" olarak tesbit edilmiştir.

Ancak bu teşebbüs döneminde daha da önemli bir şey olmuştur. Aşağıda ayrıntılarını vereceğimiz üzere, 1982 Anayasası eğitimde Kemalizm'i daha kuvvetli biçimde tahkim etmiş ve Medresetüzzehra'nın önünü 1961 Anayasasından daha sağlam biçimde tıkamıştır.

Bu yakın tarih hikayesi de gösteriyor ki mevzuatın pozitivist devrim ideolojisinden arındırılıp demokratikleştirilmesi ve Medresetüzzehra'ya da uygun hale getirilmesi gereklidir ve doğru çözümdür.

Diğer ifadeyle mevzuatın Medresetüzzehra'ya ne dediği kadar ve hatta daha fazla, Medresetüzzehra'nın mevzuata ne dediğini yani sağlıklı bir eğitim modeli için mevzuatın ne yönde değişmesi gerektiğini bulmak önemlidir.

Bu kapsamda, mevzuat hem anayasa hem de kanun düzeyinde değiştirilmelidir.

c. Anayasadan ve eğitim mevzuatından ideolojinin kaldırılması gayretleri

Anayasanın ve sistemin ideolojiden uzaklaştırılabilmesi hususunda ülkemizde 1990 sonrasında oldukça büyük hareketlilik yaşanmıştır. Ancak maalesef henüz ciddi bir sonuç alınamamıştır.

Anayasanın ideolojisini belirleyen, darbeyi öven ve Kemalizm'i dayatan başlangıç kısmı 1995 ve 2001 yılında iki ayrı defa değiştirilmiş ve önemli ölçüde yumuşatılmıştır. Bu iki değişiklik ve bilhassa 2001 yılında yapılmı Anayasanın maddelerinde yapılması gereken değişikliklerin de hazırlayıcısı ve başlangıcı niteliğinde idi. Şayet siyaset başka bir zemine kaymasa idi, beklenen duruma göre, sırasıyla, önce Anayasanın maddelerinden ve ardından da kanunlardan ideoloji sökülüp atılacaktı. Avrupa Birliği de bu süreci destekliyordu.

Ancak 2001'den hemen sonra, 2002'den ve bilhassa 2010'dan itibaren yaşanan siyasi süreç sebebiyle maalesef Anayasanın başlangıç kısmı tam olarak demokratikleştirilemediği gibi bazı yanlış politikalar sonucu hem Anayasanın başlangıcının değiştirilemez maddelerle bağı daha da güçlendirilmiştir ve hem de ideolojiden uzak anayasa arayışları rafa kaldırılmıştır. Aksine bilhassa 20 Temmuz 2016 sonrasında üniversitelerin özgürlük alanını daraltılmış, rektör seçimi kaldırılarak atamaya geçilmiş, muhalefet etme hakkı fiilen yasaklanmıştır.

Önümüzdeki yakın dönemde anayasa konusunda öncelik eğitime verilmesi ve bilhassa üniversite sisteminin demokratikleştirilmesi ve dolayısıyla Medresetüzzehra projesine de uygun hale getirilmesi sağlanmalıdır.

Zira Bediüzzaman'ın da tesbit ettiği üzere siyasi istibdadın evladı olan ilmi istibdat bütün diğer istibdatların anasıdır ve bu da kendisini en çok üniversite sisteminde ve en çok "ikiyüzlü akademisyen" biçiminde göstermektedir. Üniversiteler demokratikleşmeden, diğer alanların demokratik olgunluğa ulaşacağını beklemek hayalcilik ve gerçeklere haksızlık olur.

2. Yürürlükteki mevzuatta eğitim ve ideolojisi

a. 1982 Anayasası ve eğitim ideolojisi

Yürürlükteki Anayasa genel olarak eğitimin ve üniversite eğitiminin "Atatürk ilkeleri" denilen ve aslında içeriği hakim otorite sahiplerince belirlenen ideoloji doğrultusunda icra edilmesini talep etmektedir.

Anayasanın eğitimle ilgili hükmü şu şekildedir:

II. Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi

Madde 42 – Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz.

Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir.

Eğitim ve öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılapları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Bu esaslara aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılmaz.

Eğitim ve öğretim hürriyeti, Anayasaya sadakat borcunu ortadan kaldırmaz.

İlköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır.

Özel ilk ve orta dereceli okulların bağlı olduğu esaslar, Devlet okulları ile erişilmek istenen seviyeye uygun olarak, kanunla düzenlenir.

Devlet, maddi imkanlardan yoksun başarılı öğrencilerin, öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar. Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır.

Eğitim ve öğretim kurumlarında sadece eğitim, öğretim, araştırma ve inceleme ile ilgili faaliyetler yürütülür. Bu faaliyetler her ne suretle olursa olsun engellenemez.

Türkçeden başka hiçbir dil, eğitim ve öğretim kurumlarında Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamaz ve öğretilemez. Eğitim ve öğretim kurumlarında okutulacak yabancı diller ile yabancı dille eğitim ve öğretim yapan okulların tabi olacağı esaslar kanunla düzenlenir. Milletlerarası anlaşma hükümleri saklıdır.

Bediüzzaman'ın da tesbit ettiği üzere siyasi istibdadın evladı olan ilmi istibdat bütün diğer istibdatların anasıdır ve bu da kendisini en çok üniversite sisteminde ve en çok "ikiyüzlü akademisyen" biçiminde göstermektedir.

Milli Eğitim
Temel Kanunu
ve buna bağlı
diğer mevzuat
da aynı ilkeleri
hem çerçeve hem
de öğretilmesi ve
benimsetilmesi
zorunlu ilkeler
olarak tarif
etmektedir. Bu
zorunluluk ders
kitaplarında
ve eğitim
ortamlarının
dizaynında
kendisini
göstermektedir.

1921, 1924 ve 1961 Anayasalarında bulunmayan bu hükümdeki “Atatürk ilke ve inkılaplarına uygun eğitim” mecburiyeti, Medresetüzzehra projesinin hukuki zorluğu açısından işin en önemli düğüm noktasını oluşturmaktadır.

Öte yandan Anayasanın devlete gençliği koruma görevi veren hükmü de Kemalizm’i emretmektedir:

IX. Gençlik ve spor

A. Gençliğin korunması

Madde 58 – Devlet, istiklal ve Cumhuriyetimizin emanet edildiği gençlerin müsbet ilmin ışığında, Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda ve Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetişme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbirleri alır.

Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır.

Görüldüğü üzere ideolojik yaklaşımlar içeren Anayasa hükümleri Medresetüzzehra’nın içerdiği mananın bir çoğuna açıkça aykırıdır.

b. Milli Eğitim Temel Kanunu ve ideoloji

Milli Eğitim Temel Kanunu ve buna bağlı diğer mevzuat da aynı ilkeleri hem çerçeve hem de öğretilmesi ve benimsetilmesi zorunlu ilkeler olarak tarif etmektedir. Bu zorunluluk ders kitaplarında ve eğitim ortamlarının dizaynında kendisini göstermektedir. (Zaman zaman bu konuda palyatif ve konjonktürel iyileştirmeler yapılsa da bunların sistemsel ve kalıcı olabilmesi için kanunun bu ideolojiden arındırılarak yeniden yazılması gerektiği açıktır.).

İdeoloji emreden hükümler şu şekildedir:

I – Genel amaçlar:

Madde 2 – Türk Milli Eğitiminin genel amacı, Türk Milletinin bütün fertlerini,

1. (Değişik: 16/6/1983 – 2842/1 md.) Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ablakı, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir

dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.

VII – Atatürk İnkılap ve İlkeleri ve Atatürk Milliyetçiliği:

Madde 10 – (Değişik: 16/6/1983 - 2842/2 md.)

Eğitim sistemimizin her derece ve türü ile ilgili ders programlarının hazırlanıp uygulanmasında ve her türlü eğitim faaliyetlerinde Atatürk inkılap ve ilkeleri ve Anayasada ifadesini bulmuş olan Atatürk milliyetçiliği temel olarak alınır. Milli ahlak ve milli kültürün bozulup yozlaşmadan kendimize has şekli ile evrensel kültür içinde korunup geliştirilmesine ve öğretilmesine önem verilir.

Milli birlik ve bütünlüğün temel unsurlarından biri olarak Türk dilinin, eğitimin her kademesinde, özellikleri bozulmadan ve aşırılığa kaçılmadan öğretilmesine önem verilir; çağdaş eğitim ve bilim dili halinde zenginleşmesine çalışılır ve bu maksatla Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ile işbirliği yapılarak Mili Eğitim Bakanlığınca gereken tedbirler alınır.

Daha da ilginç şudur: Aşağıdaki hükmün “ancak” ile başlayan kısmından da görüleceği üzere demokrasi ile Atatürk milliyetçiliğinin çeliştiği durumlarda üstünlüğün demokrasiye değil Kemalizm’e verilmesi emredilmektedir.

VIII – Demokrasi eğitimi:

Madde 11 – (Değişik: 16/6/1983 - 2842/3 md.)

Güçlü ve istikrarlı, hür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleşmesi ve devamı için yurttaşların sahip olmaları gereken demokrasi bilincinin, yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun ve manevi değerlere saygının, her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılıp geliştirilmesine çalışılır; ancak, eğitim kurumlarında Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine aykırı siyasi ve ideolojik telkinler yapılmasına ve bu nitelikteki günlük siyasi olay ve tartışmalara karışılmasına hiçbir şekilde meydan verilmez.

Belirtelim ki, uygulamada, bazı dindar kimlikli eğitim kurumlarında, sanki kanunlarda bu emredici hükümler yokmuş gibi –rahat- davranılması, tamamen ve sadece mevcut siyasi iktidara bağlı bir durumdur ve ona en-

Demokrasi ile Atatürk milliyetçiliğinin çeliştiği durumlarda üstünlüğün demokrasiye değil Kemalizm’e verilmesi emredilmektedir.

1982 Anayasasına
ruh veren
zihniyetten güç
alan ve 1982
Anayasasından
daha önce
yürürlüğe girmiş
olan 2547 sayılı
Yükseköğretim
Kanunu da
aynı ideolojik
eğitim modelini
emretmektedir.

deksli bir iyileşmedir. Dolayısıyla siyasi iktidar bu yaklaşımla aslında din-
darları kendisine mecbur etmektedir. Bu ise demokrasiye de sistem arayışına da aykırıdır.

c. Yükseköğretim Kanunu ve ideoloji

1982 Anayasasına ruh veren zihniyetten güç alan ve 1982 Anayasasından daha önce yürürlüğe girmiş olan 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu da aynı ideolojik eğitim modelini emretmektedir. Bu emir de kendisini hem tüm eğitim ortamlarında Kemalizm mecburiyeti biçiminde ve hem de müfredatta yer alan ve YÖK ortak derslerinden biri olarak bilinen “Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi” dersinin mecburi ders olması biçiminde göstermektedir. Kanunun ilgili hükümleri şu şekildedir:

Amaç:

Madde 4 – Yükseköğretimin amacı:

a) Öğrencilerini;

(1) ATATÜRK İnkılapları ve ilkeleri doğrultusunda ATATÜRK milliyetçiliğine bağlı,

(2) Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini taşıyan, Türk olmanın şeref ve mutluluğunu duyan,

(3) Toplum yararını kişisel çıkarının üstünde tutan, aile, ülke ve millet sevgisi ile dolu,

(4) Türkiye Cumhuriyeti Devletine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getiren,

(5) Hür ve bilimsel düşünce gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı,

(6) Beden, zihin, ruh, ahlak ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş,

(7) İlgi ve yetenekleri yönünde yurt kalkınmasına ve ihtiyaçlarına cevap verecek, aynı zamanda kendi geçim ve mutluluğunu sağlayacak bir mesleğin bilgi, beceri, davranış ve genel kültürüne sahip, vatandaşlar olarak yetiştirmek,

b) Türk Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olarak, refah ve mutluluğunu artırmak amacıyla; ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunacak ve hızlandıracak programlar uygulayarak, çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı ve seçkin bir ortağı haline gelmesini sağlamak,

c) Yükseköğretim kurumları olarak yüksek düzeyde bilimsel çalışma ve araştırma yapmak, bilgi ve teknoloji üretmek, bilim verilerini yaymak, ulusal alanda gelişme ve kalkınmaya destek olmak, yurt içi ve yurt dışı kurumlarla işbirliği yapmak suretiyle bilim dünyasının seçkin bir üyesi haline gelmek, evrensel ve çağdaş gelişmeye katkıda bulunmaktır.

Atatürk ilkeleri adı verilen ve aslında tümüyle mazide kalmış olan bazı prensiplere riayetle ve atıfla başlayan bir yüksek öğretimin ne kadar yüksek ufuklu olabileceği otuz yıllık kötü tecrübeyle sabit olmuştur.

Ayrıca bu maddenin 1. ve 2. bentleri arasındaki çelişkiyi de dikkate almak gerekir: Hem milli ve manevi değerlere bağlı yani muhafazakâr ve hem de inkılapçı yani devrimci olunamayacağı açıktır. Zira devrimcilik öncelikle kültürel değerleri yıkmayı gerektirir. Öyle de olmuştur. Yıkılanın yerine bir şey ikame etmek ise bir inşa ve ibda faaliyeti gerektirir. Bu ise olmamıştır. Atatürkçülüğü bir tür din gibi kabul ettirme gayreti de ters tepmiştir.

Dolayısıyla yukarıdaki hüküm bir an önce kaldırılmalıdır.

Diğer bir hüküm de şu şekildedir:

Ana ilkeler:

Madde 5 – Yükseköğretim, aşağıdaki “Ana ilkeler” doğrultusunda planlanır, programlanır ve düzenlenir:

a) Öğrencilere, ATATÜRK inkılapları ve ilkeleri doğrultusunda ATATÜRK milliyetçiliğine bağlı hizmet bilincinin kazandırılması sağlanır.

b) Milli Kültürümüz, örf ve adetlerimize bağlı, kendimize has şekil ve özellikleri ile evrensel kültür içinde korunarak geliştirilir ve öğrencilere, milli birlik ve beraberliği kuvvetlendirici ruh ve irade gücü kazandırılır.

c) Yükseköğretim kurumlarının özellikleri, eğitim – öğretim dalları ile amaçları gözeticilerle eğitim – öğretimde birlik ilkesi sağlanır.

d) Eğitim – öğretim plan ve programları, bilimsel ve teknolojik esaslara, ülke ve yöre ihtiyaçlarına göre kısa ve uzun vadeli olarak hazırlanıp sürekli olarak geliştirilir.

e) Yükseköğretimde imkan ve fırsat eşitliğini sağlayacak önlemler alınır.

f) (Değişik: 3/4/1991 – 3708/2 md.) Üniversiteler ile yüksek teknoloji enstitüleri ve bunlar içindeki fakülte, enstitü ve yüksekokullar, kalkınma plan ve programlarının ilke ve hedefleri doğrultusunda ve yükseköğretim planlaması çerçevesinde Yükseköğretim Kurulunun görüşü veya önerisi üzerine kanunla kurulur.

g) Meslek elemanı yetiştiren bakanlıklara bağlı yüksekokullar, Yükseköğretim Kurulunun tespit edeceği esaslara göre Bakanlar Kurulu kararı ile kurulur.

h) Yükseköğretim kurumlarının geliştirilmesi, verimlerinin artırılması, genişletilmesi ve bütün yurda yaygınlaştırılması amacına yönelik olarak yenilerinin açılması, öğretim elemanlarının yurt içinde ve dışında yetiştirilmeleri ve görevlendirilmeleri, üretim – insangücü – eğitim unsurları arasında dengenin sağlanması, yükseköğretime ayrılan kaynakların ve ihtisas gücünün dağılımı, milli eğitim politikası ve kalkınma planları ilke ve hedefleri doğrultusunda ülke, çevre ve uygulama alanı ihtiyaçlarının karşılanması, örgün, yaygın, sürekli ve

Atatürk ilkeleri adı verilen ve aslında tümüyle mazide kalmış olan bazı prensiplere riayetle ve atıfla başlayan bir yüksek öğretimin ne kadar yüksek ufuklu olabileceği otuz yıllık kötü tecrübeyle sabit olmuştur.

“Atatürk İlkeleri”ne uygun eğitim, ilkelerin niteliği ve Kemalizm’in bilinen yapısı gereği monist (tekçi) bir eğitim modelidir. “Din adamı” değil “bilim adamı” yetiştirme ideali üzerine kuruludur.

açık eğitim - öğretimi de kapsayacak şekilde planlanır ve gerçekleştirilir.

ı) (Değişik : 29/5/1991 - 3747/1 md.) Yükseköğretim kurumlarında, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi, Türk dili, yabancı dil zorunlu derslerdendir. Ayrıca, zorunlu olmamak koşuluyla beden eğitimi veya güzel sanat dallarındaki derslerden birisi okutulur. Bütün bu dersler en az iki yarı yıl olarak programlanır ve uygulanır.

Görüldüğü üzere Anayasanın ve kanunların öngördüğü eğitim modelinin dinle arasının hoş olmadığı, “akıl ve bilimin öncülüğü” biçiminde bir kalıpla ifade edilmektedir.

3. Kemalizm ve dindarlık meselesi

Son yıllarda “dindar bir M. Kemal” portresi de çizilmeye çalışılmakta ve dolayısıyla onun adıyla zikredilen ilkelerin dini dışlamadığı ifade dilmektedir. (Hatta bu uğurda ortaya çıkarılmış çeşitli “dini cemaat” görünümlü ve fakat aslında güdümlü “sosyal gruplar” dahi vardır.). Ancak bu model dini dışlamasa da dini “içselleştirmede” ve aksine “araçsallaştırdığı” ve dindarların da bu akıma kapılmakta olduğu açıktır.

Diğer ifadeyle “Atatürk İlkeleri”ne uygun eğitim, ilkelerin niteliği ve Kemalizm’in bilinen yapısı gereği monist (tekçi) bir eğitim modelidir. “Din adamı” değil “bilim adamı” yetiştirme ideali üzerine kuruludur.

Mevcut ilahiyat fakülteleri de, fiili uygulaması değilse de mevzuatı ve hakim yapı yönünden tarif ve tasviri itibarıyla aslında bu tekli yapının tersinden tezahürüdür. Bilim adamı “değil”, “din adamı” yetiştirmektedir.

Oysa Medresetüzzehra modeli her halükarda “bağdaştırıcı” bir modeldir.

Zira bu model kurum olarak üç eğitim müessesesini; mektep, medrese ve tekke üçlüsünü birleştirmektedir.

Müfredat olarak iki kaynağı; fen ve din ilimlerini birleştirmektedir.

Tefekkür usulü olarak da akılla kalbi ve vicdanı ya da akılla vahyi birleştirmektedir.

Dolayısıyla Medresetüzzehra modeli “dinini bilen bilim adamı” ya da “bilimleri de bilen din adamı” yetiştirmeyi hedeflemektedir.

Dolayısıyla bu hukuki zeminde “dinini bilen bilim adamı” yetiştirme idealini açıklamak dahi mümkün değildir. Bu fikirler ancak “ideali ifade eden söylem” ve eyleme geçtiğinde de “kanuna aykırı olan ama devletçe şimdilik görmezden gelinen eylemler” olmaya mahkûmdur.

O halde Medresetüzzehra modelinin gerçek anlamıyla hayata geçebilmesi için mevzuatın değiştirilmesi ve engellerin kaldırılması gereklidir.

4. Medresetüzzehra'nın hukuki altyapısı

Medresetüzzehra'nın hukuki altyapısı için, öncelikle, bu özgün modelin “devlet üniversitesi-vakıf üniversitesi” ayrımında hangi üniversite tipine uygun ya da yakın olduğu belirlenmelidir. Kanaatimizce bilhassa kalkınmada geri kalmış yörelerde kurulacak olması ve Münazarat'taki bilgilere göre zekat ve benzeri özel-sivil kaynaklar yanında vergi ve benzeri kamusal kaynakları da kullanması öngörüldüğüne ve hatta tarihinde üç defa devlet bütçesinden kaynak ayrılarak kurulmasına teşebbüs edildiğine göre kamu tüzel kişiliğine sahip devlet üniversitesi olarak kurulması daha münasip görülmektedir. Bu yöntem bu üniversiteye devletin sahip çıkmasını ve böylece üniversitenin kamuya mal olmasını da sağlayacaktır.

Bununla birlikte şartların olgunlaşmasına bağlı olarak önce vakıf olarak başlayıp sonra devlet üniversitesine dönüştürülmesi de mümkün olabilir.

Bu maksatla TBMM ve hükümet üzerinde demokratik baskı oluşturularak, ideolojiden arındırılmış bir anayasal düzene veya en azından ideolojide uzak bir yükseköğretim modeline geçiş sağlanmalıdır. (Mevcut Anayasa değiştirilmeden dahi Atatürk ilkelerine atıf yapmayan bir kanun yazılabilir. Ancak Anayasaya aykırılık iddiasıyla karşılaşabileceği ve dolayısıyla sadece Kanun düzlemiyle yetinmenin riskli olacağı açıktır.).

YÖK Kanununda değişiklik yapılırken Medresetüzzehra modeline de izin ve yer veren bir üniversite çeşitliliği öngörülmelidir.

5. Medresetüzzehra arayışında riskler ve adımlar

Kur'an, kainatı, Yaratıcısı olan Allah'ı bütün isimleriyle ve sıfatlarıyla tanımak üzere okumamızı emreder. Ayetleriyle de örneklerini gösterir. Kur'an'ın her talebesi ilk dersini Kur'an'dan alır ve kainatı okur.

İnsanlık, sanayi devrimi öncesinde “ekoller” anlamındaki “okullar” döneminde iken son üç yüz yıldır yaygın eğitim anlamında “okullar” çağını yaşamaktadır.

Dolayısıyla anaokulundan üniversitesine kadar bütün eğitim basamaklarında ilimlerin gözüyle kâinata bakıp orada Allah'ı okumayı öğreten bir tür okula, dünyanın doğusunun da batısının da ihtiyacı vardır. Esere bakana onun Müessir-i Hakikisini de gösteren bir gözlük her göze lazımdır ve bunun kodları Risale-i Nur külliyyatındadır. Mesele onu yaymak ve yaygınlaştırmaktır.

Yukarıda da ifade ettiğimiz üzere bu günkü anayasal sistemde, anayasanın başka birçok hükmü ve bilhassa eğitimde Kemalizm'i emreden 42. maddesi açıkça ortadadır. Biz ve rejim bu halde iken, bir üniversitenin, sırf “adında Zehra kelimesi var, yöneticileri de dindar” diye “çekirdek Medresetüzzehra” olacağını ummak safdillik olur.

İnsanlık, sanayi devrimi öncesinde “ekoller” anlamındaki “okullar” döneminde iken son üç yüz yıldır yaygın eğitim anlamında “okullar” çağını yaşamaktadır.

Anayasa asgari
demokrasiyi
sağlamalı.
Kemalist ideolojik
eğitim dayatması
son bulmalı.
Dileyen kendi
evinde-okulunda
Kemalizm'i
de öğretsin.
Ama Kur'an'ın
kainat dersinin
öğrenileceği
Medresede
materyalist
Kemalizm'in
kokusu bile olmaz,
olamaz.

Önceki iki teşebbüste, yani Erzurum ve Van üniversitelerinde “adını kaptırdık ama hiç değilse içini kısmen de olsa bizim kadrolarımızla doldurduk” diyenler, bari bu sefer, “bu sefer adını kaptırmayacağız, içini de bizim kadrolarla dolduracağız” kolay tuzağına kapılmamalıydılar. Zira bu sefer durum daha zordur. Zira Bediüzzaman'ın Medresetüzzehra ideali bir ihlas abidesidir ve bid'atı da münafıklığı da reddeder.

Ne yapılmalıdır?

1. Önce Anayasa asgari demokrasiyi sağlamalı. Kemalist ideolojik eğitim dayatması son bulmalı. Dileyen kendi evinde-okulunda Kemalizm'i de öğretsin. Ama Kur'an'ın kainat dersinin öğrenileceği Medresede materyalist Kemalizm'in kokusu bile olmaz, olamaz.
2. Anayasaya bağlı olarak, Milli Eğitim kanunlarındaki ve YÖK Kanunundaki Kemalizm'i dayatan hükümler de kaldırılmalı.
3. Ardından bir özel kanunla, yarı özel bir devlet üniversitesi olarak Medresetüzzehra kurulmalı.
4. Kanunda, bu yeni üniversitenin kendi anaokulundan kendi lisesine kadar her kademedeki eğitim kurumunu kurmasına da izin verilmeli. Zira bu iş bir bütündür.
5. Bu eğitim kurumlarında farklı bir eğitim modelinin ve müfredatının uygulanacağı hususu doğrudan Risale-i Nur'a atıf yapılarak belirlenmeli.
6. İdari ve bilhassa akademik personelin taşınması gereken özel vasıflar (dindarlık, ihlas vd.) ve bunların nasıl ölçüleceği netleştirilmeli.
7. Öğrenci kabulü kuralları farklılaştırılmalı ve öğrenci adaylarının seçiminde mülakat dahil hangi özel yöntemlerin uygulanacağı belirlenmeli.
8. Mezun olacakların diplomalarının ve sertifikalarının mesleki karşılığı ve hukuki statüsü tarif edilmeli.

6. Medresetüzzehra mevzuatının temel çerçevesi

Mevcut Anayasal sistemde ve mevcut YÖK düzeninde zor ama yine de nasıl bir mevzuatla başlamak gerektiğini düşünelim:

a. Yönetim yapısı

Medresetüzzehra nasıl bir yönetim yapısı içinde olmalıdır?

Dekanlıkların ve enstitü müdürlüklerinin üniversite rektörlüğüne bağlı bulunduğu klasik model, ana hatlarıyla aynen alınabilir. İdari işlerin rektöre bağlı bir genel sekreter ve ona bağlı idari amirler ve memurlar eliyle yürütülmesi sistemi de aynen benimsenebilir. Akademik personel ile idari personel arasında hiyerarşik ilişkinin bulunmaması esası da bu kapsamda aynen benimsenmeli.

Akademik ve idari personelin ve bilhassa öğrencilerin uymaları gereken disiplin kuralları konusunda üniversitelerde geçerli genel kurallar ise yeterlidir. Zira Medresetüzzehra'nın ahlaki standartları ortalamanın üzerinde olmalıdır. Bu konuda, mutlaka, mütevellî heyeti eliyle yürütülecek biçimde, yeni ve daha yüksek standartlar belirlenmeli ve bu amaçla gerekirse özel kanuna hüküm konulmalıdır.

Adil bir disiplin yargılaması sonrasında bu üniversiteden atılma riski, her öğrencinin ve hocanın, vicdanen de en çok korkacağı durum olmalıdır.

Hem üniversite üst yönetimi ve hem de fakültelerin ve coğrafi şubelerin yöneticileri "ilmin izzetini muhafaza" etmeyi en önemli görev saymalıdır. Üst yönetim, hocaların, kendilerini ve ilimlerini "satması"nın önüne geçmelidir. Bilhassa ulemayı umera kapısına "düşürmek"ten yani ilmin izzetini yöneticinin kudretinin altına almaktan kaçınmalarını sağlamalıdır.

Gerek vali ve benzeri mahallî yöneticilerle ve gerekse merkezî yöneticilerle Medresetüzzehra arasındaki ilişki, daima, "izzetli özerklik" temeline sadık kalınarak şekillendirilmelidir.

Bilhassa ilk kuruluş ve yatırım döneminde devlet bütçesinden daha fazla pay alabilmek gibi "masum(!)" sebeplerle de olsa, rektör, dekanlar ve hocalar, dindar yöneticiler de dahil hiç kimsenin önünde el pençe divan durmamalıdır.

Hem siyasilere ve bürokratlar ve hem de üniversite yöneticileri ve çalışanları, üniversiteyi "hükümetin" ve hatta "devletin" "emrinde" ya da "hizmetinde" üniversite olarak görmemeli ve göstermemelidir. Bu hususta, Bediüzzaman'ın, Medresetüzzehra için kaynak tahsis ettirmek üzere Osmanlı'nın son döneminde Padişah ve saray nezdinde ve sonrasında Birinci Millet Meclisinde yaptığı teşebbüslerdeki müstağni tavrı yeterince ders vericidir.

Bu bağlamda, üniversitede göreve başlayacak olan bütün personel, Bediüzzaman'ın bu projesi hakkında tam olarak bilgilendirilmeli ve kendilerinden, samimiyetle, Bediüzzaman'ı örnek bir şahsiyet olarak kabul etmeleri beklenmelidir.

b. Öğrenci kayıt-kabul şartları

Medresetüzzehra nasıl bir öğrenci profiline sahip olmalıdır?

Elbette öğrenci adayları alelade bir üniversiteden tamamen farklı bir eğitim yuvasına gelmenin bilinçli tercihiyle ve bu özgün projeye ihlasla talip olarak gelmelidir. Bunun için de burada neyle karşılaşacağını açık olarak bilmelidir. Sosyal çevre farkından müfredat farkına kadar her şeyi anlamış ve kabullenmiş olmalıdır.

Üniversite üst yönetimi ve hem de fakültelerin ve coğrafi şubelerin yöneticileri "ilmin izzetini muhafaza" etmeyi en önemli görev saymalıdır. Üst yönetim, hocaların, kendilerini ve ilimlerini "satması"nın önüne geçmelidir.

Üniversiteye
her nasıl
gelirse gelsin,
üniversitenin
özel niteliklerine
adapte olamayan
öğrenciyi mezun
etmemektir.

Diğer ifadeyle öğrenci adayı Bedüzzaman'ın üniversitesine geldiğini ve okutulacak ana kitabın Risale-i Nur Külliyyatı olacağını bilmelidir. Böylece öğrenci sürprizle karşılaşmamış olur ve ihlasına zarar gelmeden mana-yı harfi ile eğitim alma kapısını açmış olur.

Aksi halde “ben bunu böyle beklemiyordum” ya da “böyle olmasını istemiyordum” diyecek olan her öğrenci bu üniversite için bir yüküdür. İhlassızlık başarısızlıktır ve bu üniversitenin başarısızlığı bu teorik modelin önündeki en önemli risk ve engeldir.

O halde öğrenci kabulü için özel bir tercih ve seçim sistemi gereklidir. Ancak bu da kolay değildir. Şöyle ki:

Mevcut sistem içinde ya üniversite kendi öğrencisini ya da öğrenci kendi üniversitesini seçmektedir.

Öğrencinin üniversite seçmesinin yolu, üniversiteye giriş için uygulanan merkezî yazılı sınavdır. Ancak bu sistem Medresetüzzehra için gerekli olan “doğru öğrenci”nin seçiminde yardımcı olmaz. Sadece, üniversitenin şöhreti, bilenlerin “istiyorlarsa” tercih etmesine ve yine bilenlerin “istemiyorlarsa” tercih etmemesine yardımcı bir sebep olabilir. Ama bilhassa hukuk fakültesi gibi fakültelere “her şeye rağmen” ve “sadece diploması için” gelmek isteyenler olabilecektir ve bu yöntem bu istisnai tipleri maalesef engellemez.

İkinci yöntem olan üniversitenin öğrenci seçmesinin yolu ise güzel sanatlar ve beden eğitimi gibi branşlar için yapılan türden “özel yetenek” sınavıdır. Medresetüzzehra kendisine uygun öğrencileri seçebilmek için “mülaki edici” mülakat yerine bu yöntemi kullanmaya kalkarsa dolaylı ve hatta hileli bir yöntem kullanmış olur ve haklı olarak eleştirilir.

Akla gelebilecek bir diğer yöntem de şu olabilir: Üniversiteye her nasıl gelirse gelsin, üniversitenin özel niteliklerine adapte olamayan öğrenciyi mezun etmemektir. Ancak bu yöntem de israfa ve zayiata sebep olacağı için ve bir tür ikiyüzlülük riskine kapı açabileceği için tehlikelidir.

Herhalde en doğru yöntem, ilgili kanuna ayrıca hüküm koymak suretiyle Medresetüzzehra'nın bütün bölümlerine öğrenci kabulünde genel sınavda barajı geçen ve Medresetüzzehra'da okuma hakkını elde eden öğrencilere ayrıca bir de mülakat uygulama yöntemini benimsemektir.

Ancak unutulmamalıdır ki mülakat sözlü sınav değildir ve takdire açıktır. Dolayısıyla olumsuz takdir de mümkündür. Ancak bu takdirin yargıya götürülmesi başka problemleri doğuracaktır. Dolayısıyla kayıt konusunda çözüm için, davanın ve Mahkemenin devreye girmeyeceği bir sistem bulmak gereklidir.

c. Zehra Üniversitesi'nin dil çeşitliliği

Bedüzzaman'ın Medresetüzzehra projesinin en fazla öne çıkarılan yönü

-asında öyle olmaması gerektiği halde, maalesef- üniversitenin eğitim dili ile ilgili söyledikleridir (Arapça ve Türkçe şart, Kürtçe caiz/seçmeli).

Bu durum neredeyse eğitim dili meselesinin projeyi tümüyle gölgelemesine sebep olmaktadır.

Esasen çok dillilik, bir üniversite için olmazsa olmazdır. Zira üniversite üniversaldir, universal ise evrenseldir ve evrende çok dil vardır. Medresetüzzehra'nın da çok dilli olması, üniversite kavramının bunu gerektirmesinden başka, hem bu projenin özgün yapısı sebebiyle ve hem de zamanın gerekleri sebebiyle şarttır.

Kâinatı Kur'an'ın dilinden okuyacak bir üniversitenin Kur'an'ın dilini bilmemesi düşünülemez. Arapça, bu sebeple şarttır.

Kur'an'dan aldığı dersle kâinatı okumayı öğreten bir üniversitenin ana ders kitabı (main-book) olan Risale-i Nurların dili Türkçe olduğuna göre "bu kitabın üniversitesi"nin ikinci ana dilinin Türkçe olması şarttır.

Ayrıca bu gün artık İngilizce "İngilizlerin dili" değildir. Bilgisayar ve iletişim teknolojisinin de tesiriyle İngilizce dünyanın haberleşme ve iletişim dilidir. O halde, -elbette Bediüzzaman açıkça söylemiyor ama- bu üniversitenin bir zorunlu dili de İngilizce olmalıdır.

Bu üniversitenin merkezi Kürtçenin ana dil olarak konuşulduğu bölgede kurulacağına göre, bu üniversite öncelikle ana dili Kürtçe olanlara hitap edecektir. O halde Kürtçe "caiz dil"dir.

Caiz dilin ne demek olduğu tartışılabilir. Ama tartışma asla ideolojik ve milliyetçilik temelli olmamalıdır. Maksat "anlamak ve anlaşmak" olmalıdır. Böyle bakınca çeşitli alternatifler ortaya konulabilir:

Mesela bazı seçmeli derslerde bazı hocalar eğitimi Kürtçe verir. Bu dersleri Kürtçe bilenler alır. Ya da mesela Medresetüzzehra'nın bazı kampüslerinde tüm derslerin eğitim dili Kürtçe olur.

Aynı şekilde bu üniversitenin başka şehirlerdeki şubelerinde ve kampüslerinde de oranın yerel dili üçüncü dil olarak kullanılmalıdır. Mesela Karadeniz'e komşu Tiflis şubesi Kürtçe yerine Gürcüceyi, Afrika'ya komşu Komor şubesi Kürtçe yerine Savahilî dilini üçüncü dil olarak okutmalı ve kullanmalı.

Mevcut üniversite sistemimizde hoca olmak için Türkçeden başka, bir Batı dilini de "bilmek" gereklidir. Medresetüzzehra'da ev sahibi hoca ya da kalıcı hoca olmak için ise Türkçeyi ve Arapçayı bilmek gerekir. İngilizce bilmek faydalı olur ama yetmez.

Kanaatimizce akademik ve hatta idari personel olmak için ayrıca Kur'an'ın çağdaş dili olan Risale-i Nur'un dilini bilmek gerekir. Risalelerin dili derken kast ettiğimiz ise risalelerin öğrettiği tefekkür dilidir. Tefekkür dili de bir dildir. Ana dille ilişkilidir ama ondan ibaret değildir. Tefekkür dili

Esasen çok dillilik, bir üniversite için olmazsa olmazdır. Zira üniversite üniversaldir, universal ise evrenseldir ve evrende çok dil vardır.

“Müslümanların hayat-ı içtimaiye-i İslâmiyedeki saadetlerinin anahtarı, meşveret-i şer’iyedir. ‘Ve emruhum şûra beynehum’ (Onların aralarındaki işleri, istişare ile dir. Şûrâ Sûresi, 42: 38) âyet-i kerimesi, şûrâyı esas olarak emrediyor.

her şeyden önce kainatı anlamaya yarayan bir kılavuz olarak Allah’ın isimlerinin manasını bilebilmek ve tüm varlıklara bu kılavuz üzerinden mana-yı harfi ile bakabilmektir.

7. Müfredat çalışması

Her şeyden önce, üniversitenin tüm birimleri, öğrettiği her bilgiyi, sadece mana-yı harfi ile öğretmelidir.

İkinci olarak üniversitenin sosyal bilimlerle alakalı bütün bölümleri, Bediüzzaman’ın da teklifine uygun olarak, meşveret-i şer’iyyeyi kurup geliştirmeyi hedef olarak kabul etmelidir.

a. Müfredat örneği-1: Tarih-coğrafya programlarının müfredatı

Medresetüzzehra’nın kurucusu Bediüzzaman yüz küsur yıl önce Şam’da Cami-i Emevi’deki meşhur hutbesinde şöyle diyordu:

“Müslümanların hayat-ı içtimaiye-i İslâmiyedeki saadetlerinin anahtarı, meşveret-i şer’iyedir. ‘Ve emruhum şûra beynehum’ (Onların aralarındaki işleri, istişare ile dir. Şûrâ Sûresi, 42: 38) âyet-i kerimesi, şûrâyı esas olarak emrediyor.

“Evet, nasıl ki, nev-i beşerdeki telâhuk-u efkâr ünvanı altında asırlar ve zamanların tarih vasıtasıyla birbiriyle meşvereti, bütün beşeriyetin terakkiyatı ve fününun esası olduğu gibi, en büyük kıt’a olan Asya’nın en geri kalmasının bir sebebi, o şûrâ-yı hakikiyeyi yapmamasıdır.”

Bediüzzaman, yukarıdaki metinde “tarih”in vazifesini, “asırların ve zamanların tarih vasıtasıyla meşvereti” olarak tarif ediyor. O halde Medresetüzzehranın tarih bölümü de, tarihi, mana-yı harfisi ile ele almalı.

Tarih ilmini meşverete vesile yapmak, Asya’nın bahtının ve talihinin tarih eliyle açılmasına çalışmak demektir.

Bediüzzaman yukarıdaki metnin devamında ise şöyle diyor:

“Asya kıt’asının ve istikbalinin keşşafı ve miftahı şûrâdır. Yani, nasıl fertler birbiriyle meşveret eder; taifeler, kıt’alar dahi o şûrâyı yapmaları lâzımdır ki, üç yüz, belki dört yüz milyon İslâmın ayaklarına konulmuş çeşit çeşit istibdatların kayıtlarını, zincirlerini açacak, dağıtacak, meşveret-i şer’iye ile şehamet ve şefkat-i imaniyeden tevellüd eden hürriyet-i şer’iyedir ki, o hürriyet-i şer’iye, âdâb-ı şer’iye ile süslenip garp medeniyet-i sefhanesindeki seyyiatı atmaktır.”

Bu metinde de Bediüzzaman coğrafyayı “kıt’aların meşvereti” olarak tarif etmektedir. O halde Medresetüzzehra’nın beşeri coğrafya bölümü de coğrafyadan, “coğrafya için” bahsetmemelidir. Aksine bütün anabilim ve bilim dallarıyla, coğrafyadan yola çıkarak, saadetimizin anahtarı olan meşveret-i şer’iye kapı açmalıdır.

b. Müfredat örneği-2: Hukuk fakültesinin müfredatı

Medresetüzzehra'nın hukuk fakültesinin nasıl bir misyonu ve vizyonu olmalıdır? Temel değerleri neler olmalıdır?

Her şeyden önce, üniversitenin tüm birimleri, öğrettiği her bilgiyi, sadece mana-yı harfi ile öğretmelidir. Bu kapsamda hukuk fakültesi de, hukuku ve adaleti, mana-yı harfi ile okutan bir fakülte olmalıdır.

Hukuk siyasete yakın bir alan olduğu için mana-yı harfiye uygun eğitim, hukukta, fen ve sağlık bilimlerine nazaran daha zordur. Ancak yine de mümkündür ve ana kodları da Risalelerde yazılıdır. Onlara bakmak yeterlidir.

Özetle, Medresetüzzehra'nın hukuk fakültesinde, hocalar talebelere öncelikle şunları öğretmelidir:

-Adaleti tarif etmek için hakları tasnif etmeye başlarken Allah'ın hakkını en başa yazmayı öğretmek.

-“Mutlak hak” denilen hakkın ancak Kadir-i Mutlak'ın hakkı olabileceğini, diğer bütün hak türlerinin ancak o Mutlak'a nisbetle mana ifade eden nisbî birer haktan ibaret olabileceğini belletmek.

-Sembollerin önemini anlatmak. Adaletin sembolünün, “adı themis kendisi pis bir put” değil, Samed olan Allah'ın, bizzat kendi kudret elinde tuttuğu teraziden ibaret olduğunu öğretmek.

-Adliyedeki, mülkiyedeki ve askeriyedeki putlarla ve diğer her türlü putla mücadelenin, adalet namına gerekli olduğunu belletmek.

-“Adalet tamam, ama, ne namına ya da kim namına?” sorusunun cevabını net vermesini sağlamak: Fert ya da toplum namına değil, doğrudan doğruya Allah namına.

-Savcısına, polisine “kanun namına dur” demeyi değil, “kanunun sahibi namına dur” demeyi öğretmek.

-Katilin boynunu ya da hırsızın elini nefret duygusuyla değil adalet hissi ile cezalandırmayı öğretmek.

-Mutlak ve tam adaletin ancak adalet-i mahza olduğunu, adalet-i izafiyenin ancak bazı hallerde ve sınırlı alanda uygulanabilecek istisnai bir adalet biçimi ya da basamağı olduğunu anlatmak.

-Devletin, bilhassa adalet-i izafiyeyi tatbik ederken zulme girme riskinin var olduğunu göstermek, yöneticileri bundan sakındırmak. Adalet ve zulmün sınırlarını net şekilde çizmeyi öğretmek. Aksi halde “adalet perdesi altında zulüm” ya da -hatta- “adalet etmek isterken zulüm” işlenebileceğini göstermek.

-Kur'an'ın anayasal prensiplerini ezberletmek. Şerh etmeyi öğretmek. Bilhassa suçun ve cezanın şahsiliğini, kanuniliğini ve diğerlerini tam olarak benimsetmek.

*Her şeyden önce,
üniversitenin tüm
birimleri, öğrettiği
her bilgiyi, sadece
mana-yı harfi ile
öğretmelidir. Bu
kapsamda hukuk
fakültesi de,
hukuku ve adaleti,
mana-yı harfi ile
okutan bir fakülte
olmalıdır.*

*Demokratik
anayasa ve adil
bir rejim için
Avrupa kriterleri-
ne ulaşmak gerekli
ve yeterlidir. Bu
sağlandığı takdir-
de Medresetüz-
zehra'nın
önündeki mevzuat
engeli de kalkmış
olacaktır.*

Sonuç

Medresetüzzehra'nın bir müessese olarak kurulabilmesi için sosyal ve siyasi şartlar olgunlaştırılrsa dahi hukuki zemin müsait değildir. Bu hususta zaman zaman söylem düzeyinde bazı iyileştirme adımları atılmış olsa da bunların hiçbirinin hayata geçirilemediği ve dolayısıyla yetersiz bir noktada olduğumuz açıktır.

Demokratik anayasa ve adil bir rejim için Avrupa kriterlerine ulaşmak gerekli ve yeterlidir. Bu sağlandığı takdirde Medresetüzzehra'nın önündeki mevzuat engeli de kalkmış olacaktır.

Avrupa Birliği sürecinin yavaşlaması bu konudaki en önemli handikap-
tır.

Bu sebeple, bu projeyi sahiplenenler, demokrat siyasetçilerden, öncelik-
le, anayasanın ideolojiden arındırılmasını ve buna uygun yeni bir eğitim
mevzuatı oluşturulmasını istemeyi ve buna yardımcı olmak üzere Avrupa
Birliği sürecinin de devamını istemeyi sürdürmelidir.

